

Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta

Julkaisun nimi:
Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta

Julkaisija:
Maa- ja metsätalousministeriö

Kuvat
MMM kuva-arkisto

ISBN 952-453-242-5
ISSN 1238-2531

Graafinen suunnittelu: Z Design Oy

Taitto: Vammalan Kirjapaino Oy

Kirjapaino: Vammalan Kirjapaino Oy

Sisältö

Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta	5
Eläinsuojelulain merkitys tuottajalle	5
Eläinsuojeluvalvonta	6
Naudan pitopaikka	7
Yleiset vaatimukset	7
Pitopaikan olosuhteet	7
Pitopaikan seinät ja lattia	7
Pitopaikan puhtaana- ja kunnossapito	8
Laitteet ja välineet	8
Vasikan pitopaikka	8
Parsinavetta	8
Pihatto	9
Ulkotarha ja laidun	9
Naudan hoito	10
Hyvinvoinnista huolehtiminen	10
Naudan juotto ja ruokinta	10
Naudan kohtelu ja käsittely	11
Naudan kytkeminen	11
Naudalle suoritettavat toimenpiteet	12
Sairas tai vahingoittunut nauta	12
Sairaana tai vahingoittuneen naudan kuljetus	12
Naudan lopetus tilalla	13
Eläinjalostus	13
Eläinten tuotantokykyyn vaikuttaminen	13
Tilavaatimukset ja -suositukset	14
Vasikan yksittäiskarsina	14
Vasikoiden ryhmäkarsina	14
Nuorkarjan ja täysikasvuisten nautojen ryhmäkarsina	14
Parsinavetat	14
Pihatton makuuparret	15
Poikimiskarsina	15

Tavoitteena terve ja hyvinvoiva nauta

Tähän esitteeseen on koottu yhteen nautojen pitoa ja hyvinvointia koskevien eläinsuojelusäädösten* sisältöä. Säädösten lisäksi esitteeseen on koottu eläintenpitoa koskevia suosituksia, jotka eivät ole sitovia. Suositusten tarkoituksena on ohjata eläintenpitoa eläinten hyvinvoinnin kannalta parempaan suuntaan.

Lähteinä käytetyt säädöstekstit ovat kokonaisuudessaan luettavissa maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilla osoitteessa > www.mmm.fi/el/laki/f/

Tätä ja muita esitteitämme voi tilata veloittamatta maa- ja metsätalousministeriöstä: jukka.tirinen@mmm.fi, p. (09) 160 53382.

*lähdekirjallisuus:
eläinsuojelulaki (247/1996), eläinsuojeluasetus (396/1996), asetus eläinsuojeluasetuksen muuttami-

sesta (171/2005), ministeriön päätös nautojen pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (14/EEO/1997), ministeriön asetus nautojen pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen muuttamisesta (6/EEO/2002), asetus eläinten kuljetuksesta (491/1996), ministeriön päätös eläinten kuljetukselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (27/EEO/1996) sekä ministeriön päätös nisäkä- ja lintulajeihin kuuluvien tuotantoeläinten lopettamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (18/EEO/1996).

Eläinsuojelulain merkitys tuottajalle

Eläinsuojelulain tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lain avulla pyritään myös edistämään eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua.

Eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Myös tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kielletty.

Yleisenä periaatteena eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet. Tuotantoeläinten kohdalla tämä merkitsee usein sairastuvuuden vähenemistä ja tuottavuuden kasvua.

Eläinsuojeluvalvonta

Nautojen hyvinvointiin liittyvissä ongelmatilanteissa tai jos on aihetta epäillä, että nautoja pidetään tai hoidaan eläinsuojelusäädösten vastaisesti, voi yksityinen henkilö ottaa yhteyttä paikallisiin eläinsuojeluviranomaisiin. Eläinsuojeluvalvontaa paikallistasolla hoitavat kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat (terveystarkastajat) sekä poliisi. Lääninhallitus ja erityisesti siellä työskentelevä läänineläinlääkäri ohjaa ja valvoo eläinsuojelusäädösten noudattamista läänin alueella. Maa- ja metsätalousministeriö johtaa, ohjaa ja yleisesti valvoo eläinsuojelusäädösten noudattamista.

Viranomaisten lisäksi voi alueella toimia myös lääninhallituksen valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia. Läänin valtuuttamalla eläinsuojeluvalvojilla on oikeus tehdä tarkastuksia, neuvoa ja antaa ohjeita, mutta ei oikeutta antaa eläimen omistajalle tai haltijalle kieltoja tai määräyksiä tilanteen parantamiseksi. Nämä toimenpiteet on rajattu eläinsuojeluviranomaisille. Eläinsuojeluvalvojan on otettava yhteys viranomaisiin havaitessaan sellaisia epäkohtia, jotka edellyttävät määräysten tai kieltojen antamista.

Lääninhallitusten valtuuttamien eläinsuojeluvalvojen lisäksi maassamme on lukuisia eri eläinsuojelujärjestöjen omia eläinsuojeluvalvojia, joiden toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Näillä eläinsuojeluvalvojilla ei kuitenkaan ole eläinsuojelulakiin perustuvaa oikeutta tarkastusten suorittamiseen.

Naudan pitopaikka

Yleiset vaatimukset

Naudan pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä mahdollisimman hyvin naudan luontaiset tarpeet huomioon ottava. Pitopaikassa olevat naudat on voitava hoitaa ja tarkastaa vaikeuksitta. Pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja sekä liiallista kylmyyttä, lämpöä ja kosteutta vastaan. Eläinsuojelullisiin näkökohtiin tulee kiinnittää huomiota jo rakennusten ja aitausten suunnitteluvaiheessa.

Naudan pitopaikka sekä pitopaikan rakenteet ja laitteet on suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että se on eläimelle turvallinen ja että pitopaikan palovaara ja eläimen karkaamisvaara ovat mahdollisimman vähäisiä. Pitopaikassa olevat naudat on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista.

Nautojen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua ja nousta makuulta luonnollisella tavalla. Makuupaikkoja on oltava riittävästi, jotta kaikki eläimet voivat halutessaan asettua yhtä aikaa makuulle.

Kulkukäytävien ja oviaukkojen on oltava riittävän avaria, jotta nautojen on helppo liikkua tilasta toiseen.

Suositus:

Nautojen karsinat ja parret sijoitetaan siten, että eläimillä on kuulo- ja näköyhteys pitopaikassa tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden nautojen kanssa.

Eläinsuojassa on sairasta tai vahingoittunutta nautaa varten erillinen riittävästi kuivitettu karsina tai muu vastaava tila, jossa eläintä voidaan tutkia ja hoitaa ja josta on mikäli mahdollista näköyhteys muihin nautoihin.

Eläinsuojassa on palovaroitin, jonka antama hälytys voidaan kuulla kaikkina vuorokauden aikoina.

Eläinten hoitaja on varautunut hätätilanteisiin ja hänellä on käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palontorjuntavälineistöä.

Pitopaikan olosuhteet

Nautojen pitopaikassa on oltava riittävä ilmanvaihto, jonka avulla huolehditaan siitä, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia. Myös pitopaikan lämpötilan tulee olla eläimille sopiva.

Jos nautojen terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, on eläinsuojassa oltava mahdollisuus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä on tällöin oltava toimiva hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Pitopaikassa ei saa esiintyä jatkuvaa eläintä häiritsevää tai sille haittaa aiheuttavaa melua. Naudat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)).

Pitopaikan valaistuksen tulee olla naudalle sopiva ja riittävä eläinten asianmukaiseen tarkastamiseen ja hoitamiseen.

Suositus:

Jos eläinsuojan valaistus perustuu pääasiassa keinovaloon, on eläinsuojan oltava päiväsaikaan (klo 9–17) valaistu. Eläinsuojan suhteellinen ilmankosteus on enintään 80%. Eläinsuojan ilman haitalliset kaasut ja epäpuhtaudet eivät ylitä seuraavia raja-arvoja:

- ammoniakki 10 ppm*
- hiilidioksidi 3000 ppm*
- hiilimonoksidi 10 ppm*
- rikkivety 0,5 ppm*
- orgaaninen pöly 10 mg/m³

*ppm = aineen pitoisuus miljoonasosina ilmaistuna.

Pitopaikan seinät ja lattia

Eläinsuojan seinien ja lattian on oltava rakenteiltaan ja materiaaleiltaan naudoille sopivia. Pintakäsittelyyn ei saa käyttää puunsuoja-aineita, maaleja tai muita aineita siten, että ne voivat aiheuttaa naudalle myrkytyksen. Lattia ei saa olla liukas ja se on voitava pitää helposti kuivana joko käyttämällä riittävästi kuivikkeita tai huolehtimalla muutoin siitä, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti.

Naudoilla on oltava käytettävissään niille sopivat makuupaikat. Samassa pitopaikassa pidettävien nautojen tulee voida pitopaikassaan asettua yhtä aikaa makuulle. Tarvittaessa makuualue on kuivutettava.

Rakolattiassa, ritalälattiassa tai muussa rei'itetystä lattiassa olevien aukkojen on oltava nautoille turvallisia. Nautojen sorkat eivät saa tarttua kiinni lattian rakenteisiin tai muutoin vahingoittua.

Suositus:

Jos pitopaikassa on rakolattia, palkkien leveyden ja niiden välisten rakojen ohjeelliset leveydet ovat seuraavat:

Naudan ikä (kk)	Palkin leveys (cm)	Raon leveys (cm)
alle 6	7,0	3,0
6–12	9,0	3,5
12–18	10,0	3,5
18–22	11,0	3,5
yli 22	12,5	4,0

Pitopaikan puhtaana- ja kunnossapito

Nautojen pitopaikka ja sen rakenteet, varusteet ja laitteet on pidettävä hyvässä kunnossa, jotta ne eivät vahingoita nautoja tai vaaranna niiden terveyttä tai hyvinvointia. Pitopaikka, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava.

Pitopaikka ja sellaiset laitteet, jotka vaikuttavat nautojen terveyteen ja hyvinvointiin, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Nautojen terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja jollei se ole mahdollista, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamisesta on huolehdittava muilla keinoin.

Eläinsuojassa on huolehdittava jyrسیjoiden ja muiden haittaeläinten torjunnasta.

Laitteet ja välineet

Jos naudan hoitoon, käsittelyyn, kiinnittämiseen, kuljettamiseen, tainuttamiseen tai lopettamiseen tarkoitettujen välineiden, laitteiden ja aineiden käyttö ilmeisesti aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa, ei niitä saa valmistaa, maahantuoda, myydä, luovuttaa eikä käyttää.

Nautojen pitoon tarkoitettut laitteet ja välineet, heinä- ja muut ruokintalaineet sekä juoma-astiat ja juottolaitteet on rakennettava ja asennettava siten, että ne ovat nautoille turvallisia.

Heinä- ja muut ruokintalaineet sekä juoma-astiat ja juottolaitteet on sijoitettava kaikkien eläinten ulottuville.

Pitopaikassa on oltava nautoille riittävästi juomapaikkoja. Jos käytetään automaattisia juotto- tai ruokintalaitteita, eläimet on totutettava niiden käyttämiseen. Pihatossa on jokaista alkavaa 10 lypsylehmän ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaitte. Muilla kuin lypsylehmillä on jokaista alkavaa 20 naudan ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaitte. Yli 10 naudan ryhmää kohden juoma-astioita tai juottolaitteita on kuitenkin oltava vähintään kaksi. Mikäli naudat voivat juoda juoma-astioista tai juottolaitteista samanaikaisesti, on juomapaikkojen vastattava edellä mainittua juoma-astioiden tai juottolaitteiden määrää. Kylmäpihatossa juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä.

Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla nautoilla on oltava asianmukaiset ruokinta- ja juoma-astiat. Juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä, jollei muutoin voida varmistaa, että juomavesi pysyy sulana ja sopivan lämpöisenä.

Nautojen pitopaikassa ei saa käyttää sähköistettyä parsiaviahtia.

Suositus:

Lyhytparsinavetassa ruokintapöydän etureuna on enintään 20 cm korkeammalla kuin parren lattia. Ruokintapöydän kouru on vähintään 10 cm korkeammalla kuin parren lattia.

Vasikan pitopaikka

Alle kaksiviikkoisella vasikalla on oltava hyvin kuivitetu makuupaikka. Jos alle 8 viikon ikäistä vasikkaa pidetään yksittäiskarsinassa, karsinan seinien on oltava sellaiset, että vasikka voi nähdä ja kosketella lajitoveriaan. Sairasta vasikkaa voidaan kuitenkin pitää umpiseinäisessä karsinassa.

Parsinavetta

Parren on oltava riittävän pitkä ja leveä siten, että nau-ta voi seistä ja maata tasaisella alueella. Kytketynä pidettävän lehmän, hiehon ja sonnin parren etummaisen puoliskon tulee olla kiinteäpohjainen.

Suositus:

Parret erotetaan toisistaan parrenerottajilla, jotka ovat tarvittaessa irrotettavissa.

Jos poikimiseen on aikaa alle 2 kuukautta, hieho pidetään kokonaan kiinteäpohjaisessa parressa.

Sairastunutta tai vahingoittunutta nautaa varten on vähintään yksi erillinen karsina tai muu vastaava tila jokaista alkavaa 20 lypsylehmän ryhmää kohden.

Pihatto

Pihatossa olevien nautojen kulkukäytävien ja jaloittelealueiden on oltava mitoitettu riittävän tilaviksi, jotta ehkäistään sosiaalisesta arvojärjestyksestä aiheutuvien käyttäytymisongelmien syntymistä.

Jos rehua ei ole jatkuvasti tarjolla, pihatossa olevien kaikkien nautojen on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Ruokintapöydän reunan pitoisuuden on tällöin oltava täysikasvuista nautaa kohden vähintään 70 cm ja nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden vähintään 40 cm.

Jos rehua on naudoille jatkuvasti tarjolla, ruokintapöydän reunan pitoisuuden on oltava vähintään 40 cm täysikasvuista nautaa kohden ja vähintään 30 cm nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden.

Suositus:

Sairaita tai vahingoittuneita nautoja varten on vähintään kaksi erillistä karsinaa tai muuta vastaavaa tilaa jokaista alkavaa 20 lypsylehmän ryhmää kohden.

Ulkotarha ja laidun

Ulkotarhan sekä eläinsuojasta ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava naudoille turvallisia ja sellaisia, että eläimet eivät tarpeettomasti liikaannu minään vuodenaikana.

Tarhan tai laitumen maapohjan on oltava sellainen, että naudat eivät vahingoita itseään eivätkä tarpeettomasti liikaannu. Ulkotarhassa tai laitumella olevilla eläimillä on oltava mahdollisuus päästä riittävään suojaan epäsuotuiselta säältä kuten suoralta auringonpaisteelta, tuulelta, lumisateelta tai liialliselta kylmyydeltä. Jos naudat eivät pääse vapaasti siirtymään suojaan, eläinten omistajan tai haltijan on huolehdittava siitä, että eläimet pääsevät suojaan epäsuotuisilta sääolosuhteilta.

Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla naudoilla on oltava pitopaikassaan nautarodun tarpeet ja ympäristöolosuhteet huomioon ottaen asianmukainen suoja epäsuotuisia sääolosuhteita kuten suoraa auringonpaistetta, tuulta, sadetta, lumisadetta tai liiallista kylmyyttä vastaan. Suojan voi muodostaa esimerkiksi kolmiseinäinen rakennus, jonka oviaukko voidaan sääolosuhteiden niin vaatiessa peittää. Suojassa on oltava kuivitettu makuualue, johon kaikki eläimet mahtuvat ja pääsevät yhtä aikaa makuulle. Kuivikkeita on vaihdettava ja lisättävä tarpeeksi usein ja huolehdittava siitä, että makuualue pysyy riittävän kuivana eikä pääse jäätymään. Ulkotarhan ja laitumen aitojen on oltava naudoille sopivasta materiaalista ja niille turvallisia. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa, jotta estetään eläinten vahingoittuminen ja karkaaminen. Sähköistetyt aidat eivät saa aiheuttaa naudoille tarpeetonta karsimystä.

Suositus:

Ulkotarhan tai laitumen aitaamiseen ei käytetä piikki-lankaa.

Naudan hoito

Hyvinvoinnista huolehtiminen

Hoidossa olevaa nautaa ei saa jättää hoidotta tai hylättyä. Eläimen on saatava riittävästi sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemää hoitoa.

Naudan hyvinvointi ja olosuhteet on tarkastettava riittävän usein, vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Vasikat ja kytkettyinä pidettävät naudat on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Tarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota kanta-viin, juuri synnyttäneisiin, vastasyntyneisiin, sairaisiin, heikkokuntoisiin ja vahingoittuneisiin eläimiin. Myös hoito-olosuhteiden muutokset edellyttävät erityistä valppautta. Yksilöllinen tarkastus on suoritettava niille naudoille, joille se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen.

Nautojen sorkat on tarkastettava riittävän usein ja hoidettava tarvittaessa.

Nautaryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä karjaan on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin.

Naudat on totutettava kylmäkasvatukseen vähitellen, eikä kylmään tottumattomia eläimiä saa siirtää lämpimästä pitopaikasta suoraan kylmäkasvatukseen kylmänä vuodenaikana.

Runsaassa maidossa oleva lypsylehmä on lypsettävä vähintään kaksi kertaa päivässä.

Suositus:

Naudat voivat nähdä ja koskettaa muita nautoja, tutkia lajikumppaneitaan ja toteuttaa sosiaalisten suhteiden ylläpitoon liittyvää käyttäytymistä. Nautaa ei pidetä yksinään.

Sonneja pidetään ryhmässä, jollei eläinten erottaminen toisistaan ole välttämätöntä eläinten sairauden, vahingoittumisen, vihaisuuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi. Ryhmässä on enintään 20 sonnia. Sarvellisten ja sarvettomien sonnien sijoittamista samaan ryhmään vältetään.

Naudan juotto ja ruokinta

Naudalle on annettava sille sopivaa hyvälaatuista rehua ja juomaa. Ruokinnassa on otettava huomioon kunkin eläimen tarpeet ja varmistettava, että jokainen eläin saa riittävästi ravintoa. Naudalle annettavan rehun on oltava ravintoainekoostumukseltaan sille sopiva.

Naudalle ei saa antaa sellaista ruokaa, juomaa tai muuta ravintoa, joka on sen terveydelle vaarallista. Sellaisen ravintoaineiden antamatta jättäminen on kiellettyä, joiden puuttumisen tiedetään aiheuttavan eläimen sairastumisen.

Nautojen juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina ja huolehdittava siitä, että virtsa ja ulosteet eivät pääse liikaamaan rehua tai juomavettä.

Vasikka on ruokittava ja juotettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Kuumalla säällä kaikkien vasikoiden saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä. Myös sairaa tai vahingoittuneen vasikan saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä.

Vasikan riittävä raudansaanti on turvattava. Vasikan on saatava kahden viikon iästä alkaen päivittäin korsirehua. Korsirehun määrää on lisättävä siten, että kahdeksan viikon ikäiselle vasikalle annetaan vähintään 50 g ja 20 viikon ikäiselle vasikalle vähintään 250 g korsirehua päivittäin.

Suositus:

Vasikoiden juotossa käytetään tuttisankoa.

Nautojen ruokinnassa vältetään rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia.

Nautojen saatavilla on päivittäin riittävästi korsirehua.

Poikiminen

Kytkeytyä pidettävän hiehon tai lehmän takana oleva lantakouru on katettava ennen poikimista. Vasikan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen, kuitenkin viimeistään 6 tunnin kuluessa syntymästä.

Suositus:

Poikivaa hiehoa tai lehmää varten on poikimiskarsina, johon hieho tai lehmä siirretään tiineyden loppuvaiheessa. Poikimiskarsinan lattia on kiinteäpohjainen ja hyvin kuivitettu.

Lehmän annetaan nuolla vasikkansa kuivaksi. Vasikka ja lehmä pidetään yhdessä ainakin muutamia päiviä poikimisen jälkeen.

Riittävä määrä ternimaitoa on varastoitu hygieenisesti vasikan ternimaidon saannin turvaamiseksi.

Naudan kohtelu ja käsittely

Nautoja on kohdeltava rauhallisesti ja niiden käsittelyssä on pyrittävä käyttämään hyväksi naudan lajinomaista käyttäytymistä, kuten laumakäyttäytymistä. Nautaa ei saa vahingoittaa tai käsitellä väkivaltaisesti, eikä tarpeettomasti pelotella tai kiihdyttää.

Nautaa ei saa raahata sarvista, jaloista, hännästä, turkista tai suoraan päästä vetäen taikka käsitellä muutoin sillä tavalla, että sille aiheutetaan tarpeetonta kärsimystä.

Naudan kytkeminen

Kytkemiseen käytettävän laitteen tai välineen on oltava säädetty oikein, jotta nauta voi vaivatta asettua makuulle, nousta makuulta, syödä, juoda ja hoitaa kehoaan. Kytkemiseen käytettävä laite tai väline on sovitettava niin, että eläin ei kuristu tai muutoin vahingoitu.

Kytketyt, kaulaimet ja lieat on pidettävä puhtaina ja hyvässä kunnossa.

Vasikkaa (alle 6 kuukauden ikäinen nautaeläin) ei saa pitää parteen, karsinaan tai muuhun rakenteeseen kytkettynä muutoin kuin tilapäisesti eläimen ruokkimisen tai hoitamisen ajan. Tällöin kytkeminen saa kestää enintään tunnin.

Vasikalla ei saa käyttää turpasidettä. Naudan häntää ei saa pitää jatkuvasti sidottuna.

Yli 8 viikon ikäistä vasikkaa ei saa pitää yksittäiskarsinassa, jollei siihen ole eläinlääketieteellistä syytä.

Lypsylehmät ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavat hiehot, jotka pidetään kytkettyinä, tulee päästää vähintään 60 päivänä laitumelle tai muuhun tarkoituksenmukaiseen jaloittelutilaan ajanjaksona, joka alkaa 1 päivänä toukokuuta ja päättyy 30 päivänä syyskuuta. Jaloittelutilan pinta-alan on oltava vähintään 6 m² siellä pidettävää nautaa kohden. Pinta-alan on oltava kuitenkin aina vähintään 50 m². Hieholla tarkoitetaan vähintään 8 kuukauden ikäistä poikimatonta naaraspuolista nautaeläintä.

Lääninhallitus voi myöntää vapautuksen laitumelle tai jaloittelutilaan pääsyä koskevasta vaatimuksesta, jos tuotantotilalla ei ole käytettävissään sopivaa laidunta tai jos muuta jaloitteluun soveltuvaa tilaa ei ole mahdollista kohtuudella järjestää tai jos vaatimuksen noudattaminen on kohtuutonta liikenteeseen, maastoon tai etäisyyteen liittyvistä syistä. Vapautus myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja se peruutetaan, jos vapautuksen myöntämisen edellytykset lakkaavat.

Naudalle suoritettavat toimenpiteet

Leikkaus tai muu siihen verrattava kipua aiheuttava toimenpide saadaan naudalle suorittaa vain, jos se on eläimen sairauden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi tarpeellista.

Toimenpiteen saa pääsääntöisesti suorittaa vain eläinlääkäri. Jos toimenpiteestä aiheutuva kipu on kuitenkin lievää ja hetkellistä tai toimenpide ei siedä viivytystä, saa toimenpiteen kuitenkin tehdä myös muu henkilö kuin eläinlääkäri.

Toimenpiteisiin käytettävien välineiden ja laitteiden tulee olla tarkoitukseen sopivia, puhtaita ja toimintakuntoisia.

Pätevä henkilö saa rei'ittää ja loveta nautojen korvia, suorittaa tatuointeja ja asettaa naudoille korvamerkkejä ja mikrosiruja sekä merkitä nautoja muulla lyhytkaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla tavalla. Pätevällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on riittävä tieto ja taito toimenpiteen suorittamiseksi.

Pätevä henkilö saa myös tuhota naudan sarven aiheen alle 4 viikon ikäiseltä vasikalta. Naudan sarven aiheen tuhoaminen on sallittua ainoastaan käyttämällä kylmätai kuumapolttota. Sarven aiheen tuhoamiseen ei saa käyttää lipeää tai muuta syövyttävää ainetta.

Polttamiseen käytettävä väline tai laite on pidettävä puhtaana ja toimintakuntoisena. Kuumapolttota käytettäessä polttoraudan on oltava punahekuun kuumennettu koko polttamisen ajan ja sillä saa polttaa sarvenaihetta enintään 20 sekunnin ajan. Kutakin sarvenaihetta saa polttaa vain kerran. Polton aikana on huolehdittava siitä, ettei vasikka pääse liikuttamaan päätänsä.

Naudan kastrointi, sarvien poistaminen kirurgisena toimenpiteenä sekä nenärenkaan asettaminen ovat sallittuja ainoastaan eläinlääkärin suorittamina.

Suositus:

Sonnien kastrointia vältetään.

Sairas tai vahingoittunut nauta

Naudan sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä nauta on lopetettava tai teurastettava.

Nautojen sairauksien hoidosta sekä tilalla kuolleiden nautojen lukumäärästä on pidettävä kirjaa. Kirjanpito on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan.

Sairaan tai vahingoittuneen naudan kuljetus

Sairasta tai vahingoittunutta nautaa ei pääsääntöisesti saa kuljettaa. Myöskään tiinettä eläintä, joka todennäköisesti voi synnyttää matkan aikana ja eläintä, joka on synnyttänyt enintään 48 tuntia aikaisemmin, ei saa kuljettaa. Vastasyntynyt eläin, jonka napa ei ole kokonaan parantunut, ei ole vielä kuljetuskuntoinen.

Lievästi sairasta tai vahingoittunutta nautaa voidaan kuitenkin kuljettaa, jos kuljetuksesta tai eläimen käsittelystä kuljetuksen yhteydessä ei aiheudu sille tarpeetonta kärsimystä.

Muutoin kuin lievästi sairastai vahingoittunut nauta saadaan kuljettaa lopetettavaksi, teurastettavaksi tai eläinlääkärin hoidettavaksi, jos kuljetuksesta tai eläimen käsittelystä kuljetusta varten ei aiheudu sille lisäkärsimystä. Vakavasti sairastai vahingoittunut nauta saadaan kuljettaa vain eläinlääkärin luvalla.

Kuljetettaessa sairasta, vahingoittunutta, heikkoa tai kantavaa nautaa on noudatettava erityistä varovaisuutta, jotta eläimelle ei aiheuteta liiallista rasitusta. Kuljetusvälineessä sairastai vahingoittuneet eläimet on erotettava muista eläimistä.

Suositus:

Sairaan tai vahingoittuneen tuotantoeläimen kuljetuskuntoisuutta arvioitaessa otetaan merkittävänä arviointiperusteena huomioon eläimen kyky kävellä omin avuin.

Naudan lopetus tilalla

Naudan on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö, jolla tulee olla riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Kaikkien eläimen lopettamiseen käytettävien välineiden ja laitteiden tulee olla tarkoitukseensa sopivia ja toimintakuntoisia. Välineiden ja laitteiden asianmukaisen toimintakunnon varmistamiseksi ne on tarkastettava ja huollettava säännöllisesti.

Lopetettavaa nautaa on pidettävä kiinni tai sen liikkumista on rajoitettava muulla sopivalla tavalla siten, että eläin säästyy lopettamisessa kaikelta vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta, kärsimykseltä, vahingoittumiselta ja ruhjoutumiselta. Lopetettavaa eläintä ei saa ripustaa ennen lopettamista, eikä sen raajoja saa sitoa. Eläimen lopetus on suoritettava siten, että eläimelle ei aiheudu tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä ja että muille eläimille aiheutuva häiriö on mahdollisimman vähäinen.

Naudan lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään.

Nauta saadaan lopettaa joko ampumalla aivoihin tai tainnuttamalla ensin pulttipistoolilla, jonka jälkeen suoritetaan välittömästi verenlasku.

Jos se on eläintautien vastustamiseksi tai diagnostisomiseksi välttämätöntä, voidaan nauta eläinlääkärin avulla ja valvonnassa lopettaa myös muulla kuin säädettyllä lopetusmenetelmällä.

Eläinlääkäri saa lopettaa naudan käyttämällä asianmukaista lopetus- tai nukutusainetta.

Tarvittaessa lisää neuvoja ja ohjeita eläinten lopettamisesta saa kunnaneläinlääkäriltä.

Eläinjalostus

Eläinjalostuksessa on huomioitava eläinsuojelulliset näkökohdat sekä eläinten terveys. Sellainen eläinjalostus tai jalostusmenetelmien käyttäminen, josta voi aiheutua eläimelle kärsimystä tai merkittävää haittaa sen terveydelle tai hyvinvoinnille, on kielletty. Myös geenitekniikan käyttö eläinten tuotannon määrälliseksi tai laadulliseksi muuttamiseksi on kielletty, jos se voi vaikuttaa haitallisesti eläinten terveyteen tai hyvinvointiin.

Eläintä ei saa pitää tuotantotarkoituksia varten, jollei sen ilmiäns tai perimän perusteella voida kohtuudella olettaa, että eläintä voidaan pitää ilman että eläimen pitäminen aiheuttaa haittaa sen terveydelle tai hyvinvoinnille.

Eläinten tuotantokykyyn vaikuttaminen

Eläimen tuotantokykyyn keinotekoinen kohottaminen lääkkeillä tai muilla vastaavilla aineilla tai valmisteilla on kielletty, ellei voida osoittaa, ettei niistä aiheudu haittaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille.

Tilavaatimukset ja -suositukset

Vasikan yksittäiskarsina

Yksittäiskarsinassa pidettävän vasikan karsinan on oltava vähintään vasikan säkäkorkeuden levyinen ja karsinan pituuden vähintään vasikan pituus mitattuna turvasta lantioluun istuinkyhmyyn kerrottuna 1,1:llä.

Vasikoiden ryhmäkarsina

Jos vasikoita pidetään ryhmäkarsinassa, on eläintä kohden karsinassa tilaa vähintään:

Vasikan paino (kg)	Karsinakoko (m ²)
alle 150	1,5
150–220	1,7
yli 220	1,8

Jos vasikoita pidetään ryhmässä, vasikoiden käytettävissä olevan tilan on oltava lisäksi sellainen, että eläimet voivat kääntyä ympäri ja asettua vaivatta makuulle.

Nuorkarjan ja täysikasvuisten nautojen ryhmäkarsina

Suositus:

Jos nuorkarjaa tai täysikasvuisia nautoja pidetään ryhmässä, eläintä kohden karsinassa on tilaa vähintään:

Lihanauta ikä (kk)	Muu nauta ikä (kk)	Naudan keskimääräinen paino/eläin (kg)	Rakolattiakarsina (m ² /eläin)	Kiinteäpohjainen karsina (m ² /eläin)
6–9	8–12	200–300	1,8	2,5
9–13	12–15	300–400	2,0	3,0
13–15	15–20	400–500	2,3	3,5
yli 15	yli 20	yli 500	2,5	4,0

Parsinavetat

Suositus:

Parsinavetassa, jossa on lietelantajärjestelmä, nautaa kohden on tilaa vähintään:

Naudan ikä (kk)	Naudan keskimääräinen paino/ eläin (kg)	Parren pituus (m)	Parren leveys (m)
6–12	75–200	1,0–1,2	0,7–0,8
12–18	200–300	1,2–1,3	0,8–0,9
18–22	300–450	1,3–1,4	0,9–1,0
Hieho	350–550	1,4–1,7	1,0–1,2
Lehmä	500–750	1,65–1,8	1,2–1,3

Parsinavetassa, jossa on muu kuin lietelantajärjestelmä, nautaa kohden on tilaa vähintään:

Naudan ikä (kk)	Naudan keskimääräinen paino/eläin (kg)	Lyhytparsi		Pitkäparsi	
		Parren pituus (m)	Parren leveys (m)	Parren pituus (m)	Parren leveys (m)
6–12	75–200	1,0–1,2	0,7–0,8	1,2–1,5	0,7–0,8
12–18	200–300	1,2–1,5	0,8–0,9	1,5–1,8	0,8–0,9
18–22	300–450	1,5–1,7	0,9–1,0	1,8–2,0	0,9–1,0
Hieho	350–550	1,65–1,8	1,0–1,2	1,8–2,1	1,0–1,2
Lehmä	500–750	1,65–1,8	1,2–1,3	2,0–2,2	1,2–1,3

Pihaton makuuparret

Suositus:

Makuuparressa nautaa kohden on tilaa vähintään:

Naudan ikä (kk)	Naudan keskimääräinen paino/eläin (kg)	Makuuparren pituus (m)	Makuuparren leveys (m)
2–6	175	1,7–1,9	0,8–0,9
6–18	350	1,9–2,0	0,9–1,0
18–22	500	2,0–2,1	1,0–1,2
yli 22	700	2,1–2,4	1,2–1,3

Poikimiskarsina

Suositus:

Poikimiskarsina on kooltaan vähintään 10 m² ja sen lyhyimmän sivun pituus on vähintään 3m.

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2006

Viimeisimmät julkaisut:

- 1/2006 Maaseutuelinkeinoneuvontajärjestöjen valtionapua saavan toiminnan arviointi
ISBN 952-453-249-2
- 2/2006 Etelä- ja Länsi-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ELMA
ISBN 952-453-250-6